

Adým Adým Debian

Engin Kuzu tarafýndan hazýrlanan Debian Gnu/Linux Kurulum Rehberinde, Debian Gnu/Linux kurulumu uzman (expert) modda adým adým ekran görüntüleri ile ele alýnýyor. Ayrýca belgede herkesin ihtiyacı olan önemli bazı uygulamaların kurulum kullarıymý ile ilgili bilgilere de yer veriliyor.

Bölüm 1 : Kurulum Öncesi

Hep beraber kar amacı gütmeyen bir dađýtým olan Debian'ý kuracađýz. Debian, apt-get sistemi, geniş paket arşivi ve hızlı güncellenmesi ile daha önceden birçok kullanıcıyı duyuş merak ettiđi ama kurulumunun zor olduđu gerekçesiyle pek denenmiş bir dađýtým olabilir. Burada ekran görüntüleri ile adým adým anlatacađým kurulum rehberi zannederseniz birçok kullanıcı için yeterli olacaktır. Bu belge eksiksiz bir Debian kurulum rehberi olma iddasý taşýmamaktadır. Diđer Türkçe belgeler için: Belge-1 ve Belge-2 adreslerine bapvurulabilir.

Eminim ki bu rehber birçok kullanıcıya hitap edecektir. Bunlar daha önce Windows kullanmýş ve Linux'u denemek isteyen kullanıcılar olabileceđi gibi diđer Linux dađýtýmlarını kullanıp Debian'ý tanımak isteyen kullanıcılar da olabilir. Daha önce Linux tanýmamýş kullanıcılara bir fikir sahibi olmaları amacıyla live-cd denilen, kurulmadan sadece cdlerden açýlýş yaparak kullanılan dađýtýmları denemelerini ve kendileri için yeni olan bu sistemi biraz tanımalarını istiyorum. Bunlar Pardus, Knoppix (Debian tabanlı, KDE ile açýlmakta) ve Gnopix (Ubuntu tabanlı, Gnome ile açýlmakta) dađýtýmları olabilir.

Kurulumu küçük bir cd ile yapacak ve diđer birçok paket için internet bađlantýsýný kullanacađýz. Öncelikle <http://cdimage.debian.org/pub/cdimage-testing/daily/i386/current/> adresinden 105Mbytelýk sarge-i386-netinst.iso isimli dosyayı indirip cdye yazacađýz. Bu cd intel ve uyumlu 32 işlemcili platformlar içindir. Debian bu anda resmi olarak 11 farklı işlemci mimarisini desteklemektedir. Buna Amd 64 bit mimarisi de dahildir. Bu küçük cd bizim temel debian kurulumumuzu yapmamızı sađlayacak. İçinde 2.4 ve 2.6 serisi iki tane linux çekirdeđi ve bazı konsol araçları bulunmaktadır. Yani bu cd bizim gr ortamına geçmemiz için gerekli paketleri içermemekte. Bu nedenle kurulumdan sonra hızlı bir internet bađlantýsýný olması, gerekli diđer paketlerin kurulumu için önemli. İnternet bađlantýsý olmayan kullanıcılar Debian Gnu/Linux Sarge 3.1'e ait olan 14 cdlik iso dosyalarından ilk 2 cdsini edinmeleri genel ihtiyaçları açýşından yeterlidir. Bu durumda bu rehber birçok yönü ile aynen geçerli olacaktır. Gerekli iso dosyasını cdye yazdıđýnızı varsayarak kurulumu anlatmaya baplıyorum.

Bölüm 2 : Temel Kurulum

Karşýmıza gelen ilk ekran aşıđdaki gibi olacak.

İsterseniz Enter ile hemen geçebilirsiniz. Bence F1 tuşuna bir basalım, bakalım neler var.

Ben kontrolün daha çok benim yani kullanıcıyı tarafında olmasını seviyorum. Bu nedenle expert26 ile kurulumu baplayacađým. Daha iyi bir donanım desteği için 2.6 çekirdek tercihim. Aslında bu yeni baplayanlar için can sıkıcı olabilir. Bu nedenle linux26 yazarak da baplayabilirsiniz. Bu durumda da bu belge aynen geçerli olacaktır, sadece bazı soruları görmeyeceksiniz hepsi bu. Çekirdek yüklenip çalışmaya bapladıktan sonra (hani birsürü yazı hızlıca akıyor ya işte onlar) karşımıza aşığda olduğu gibi yazılışımızın ana ekranı gelecek.

Buradaki işlemleri sıra ile yukarıdan aşığya doğru gerçekleştireceğiz. İlk aşama dil seçimi. "Choose language" seçili iken Enter yapıyoruz, Page Up / Page Down tuşları ve yön tuşları ile "Turkish - Türkçe" yi bulup seçiyoruz.

Artık kurulum ekranı Türkçe oldu.

Buraları biraz hızlı geçiyorum. Ülkelerden Türkiye'yi buluyoruz. Klavye düzeninde klavye tipini "PC tipinde" düzeni Türkçe Q seçiyoruz. Daha sonra "CD-ROM'u algıla ve bağla" yı seçiyoruz. CD-ROM'a ulaşmak için özel bir çekirdek modülü (yani sürücü) gerekiyor ise buradan seçebiliriz, genelde "Devam" ile ilerleyin. Bundan sonra "Modül parametreleri sorulsun mu?" beklindeki soruya "Hayır" cevabını veriyoruz. Eğer taşınabilir bir bilgisayara ve PCMCIA yuvasından bağlı bir ethernet kartına sahipseniz

"PC kart servisleri baþlatýlsýn mý?" sorusuna "Evet" þeklinde cevap verin, aksi takdirde "Hayýr" ile devam ediyoruz. "Bazý modüller yüklenemiyor" mesajýna "Devam" diyoruz. Daha sonra CDR0M'u baðlayýp içeriðini tarayacak. Karþýmýza bulunduðu cd ilgili aþaðýdaki ekraný getirecek.

Devam ediyoruz. "Kurulum bileþenlerini CD'den yükle" yi seçiyoruz. Özel bir isteðiniz yoksa hiçbirþeyi deðiþtirmeden devam ediyoruz. Bundan sonra kurulum ekranýmýz biraz deðiþmiþ olmalı.

Að donanýmý yapýlandýrmamýzý yapalım, doðru þekilde yapmaya özen gösterelim, nede olsa daha sonra internete baðlanacaðýz. "Að donanýmýný algýla" yý seçiyoruz. Daha sonra "Aðý yapýlandýr" ý seçeceðiz.

Þimdi biraz evdeki aðýmdan söz edeyim. 4 ethernet çýkýþlý bir adsl modemim var. Benim bilgisayarým da diðer bilgisayarlar gibi modeme ethernet ile baðlý, bu ayrıca 4 makinanýn birbiri ile iletiþim kurduðu küçük bir ev aðý. Bu nedenle ayarlarý doðru yapmak makinalara ulaþmam ve internete çýkmam için gerekli. Ýlk soru yukarıdaki resimde olduðu gibi DHCP kullanýp kullanmayacaðýmız. Ayrıca, modem ip daðýtan bir dhcp sunucusu, fakat bunu kullanmak istemiyorum. Çünkü çok yavaş çalıþıyor. Soruya "Hayýr" d ve tüm ayarlarý ben elle gireceðim. Sýrayla tüm sorularý yanıtlıyorum. Son olarak aþaðýdaki gibi ayarların doðruluðunu "Evet" onaylıyorum. Benim aðým ve modemim için aþaðýdaki bilgiler sorun yaratmayacaktır.

Makine adı ve alan adı bölümlerine hiç dokunmadan ilerliyorum. Karþýmýza en önemli adýmlardan biri olan

"Diskleri bölüme" aþamasý geliyor. Aman dikkat edelim, verilerimiz önemlidir! Ýlerliyoruz, dosya sistemleri incelendikten sonra karþýmýza gelen "Bölümlenme yöntemi" bölümünden "Bölümlenme tablosunu elle düzenle" yi seçiyoruz. Karþýmýza aþaðýdaki gibi geliyor ve diskimizde var olan bölümleri listeliyor.

Bu aþamada bölümlenme hakkında bazý temel bilgileri vermeyi uygun görüyorum. Daha sonra kurulumu devam edeceðiz. Bir harddisk tek bir bölüm olarak kullanýlabileceði gibi birkaç parçaya da ayrýlabilir. Özellikle birden fazla iþletim sistemi kullanacaksa bu kaçınılmazdır. Bir harddisk en çok 4 tane birincil bölüme sahip olabilir. Bu harddiski 4 den fazla parçaya ayıramayacaðýmız anlamına gelir. Fakat birincil bölümlerden biri özel bir amaçla kullanýlarak içinde birçok mantýksal bölümün bulunabileceði þekilde kullanýlabilirler. Bu þekilde disk istenen büyüklüklerde istenen sayıda parçaya ayrýlabilir. 3 birincil bölüm 3 farklı windows iþletim sistemi için, son birincil bölüm de içinde birçok mantýksal bölümü barındıracak þekilde düzenlenebilir. Bu mantýksal bölümlere o sayıda linux iþletim sistemi kurulabilir, verilerin yedeklenebileceði baþka bölümler de oluþturulabilir. Birincil bölümler Windows iþletim sistemlerinin açýlması için şarttır. Yoksa bir windows iþletim sistemi mantýksal bir bölüme (birincil olmayan) tamamen kurulamaz. Linux için böyle bir şart yoktur. Linux mantýksal bir bölüme de kurulabilir, daha çok bu tercih edilir. Dosya sistemi olarak en çok ext3 tercih edilmektedir.

Ayrıca Linux için 2.6 serisi çekirdeklerde zorunlu olmamakla beraber swap denilen sanal bellek alaný ayrýlmalıdır. Eðer belleðim benim makinamdaki gibi asla dolmayacak kadar büyük ise swap kullanmak gerekmez. (1Gbyte belleðimin genelde 100-160 Mbyte kadarý dolu olmakta) Gnome masaüstü ortamý için 128 Mbyte yeterli iken KDE için 256Mbyte tavsiye edilmektedir. 512Mbyte ve üstü belleðe sahipseniz swap gerekmez. Fakat daha düşük belleðiniz var ise 512Mbyte'lık bir swap bölümü oluþturmanızı tavsiye ediyorum. Unutmamanızı gereken gerçek belleðiniz dolduðunda linux gerekli bellek ihtiyacı için bu swap alanı kullanacaktır. Swap kullanmak zorunluluktan kaynaklanır yoksa uygulamaların açýlması için swap harddiskte bulunduğundan bunu kullanmak makinanızı yavaşlatacaktır, tabii bu hiç olmamasından daha iyidir.

Harddiskler mekanik prensiplerle çalışmaktadırlar. Okuma/Yazma kafası diskin en dýþýný okurken en içteki bölüme göre genel olarak daha hızlı okur ve yazar. Bu bize Fizik derslerinde verilen açýsal yol ve açýsal hız kavramları ile alakalıdır. Buradan çıkarılacak sonuç þudur: Eðer diske iþletim sistemi kuracaksanız bunu ilk oluþturduğunuz disk bölümlerden birine kurun. Bu bölümler daha hızlı çalışırlar. Sonraki bölümlerimizde ise genelde diðer verilerimizi tutarız.

Linux için bir bölümünüzü feda etmelisiniz yada bölüm oluþturulmamış boş bir alana ext3 ve swap (takas) bölümleri oluþturabilirsiniz. Bunlar mümkün deðilse ücretli bir yazılım olan Partition Magic ile bir bölümü küçülterek linux kurulumu için yeterli olacak alanı açabilirsiniz. Kurulum için 3Gbyte'lık bir alan fazlasıyla yeterli olacaktır. Ben 120Gbyte gibi nispeten bol bir alana sahip olduğum için 6Gbyte bir alan ayırdım ve þu andaki kullanımım 2.3Gbyte seviyesinde. Bu alana internetten indirdiğim deb uzantılı paketler dahil deðil.

Linux kuracağımız bölümü seçiyoruz. Yukarıdaki resimde olduğu gibi "Nasıl kullanılacağı" -> "Ext3", "Bağlama noktası" -> "/", "biçimlendir" -> "evet, biçimle" bilgileri seçilecek ve "Bölüm ayarlandı" seçilerek işlem tamamlanacak. Son olarak ben aşağıdaki resimde olduğu gibi bir þekle getirdim.

/home dosya sistemi kullanıcının işletim sistemi altındaki masaüstünün ve çalıştırdığı tüm programların ayarlarının bulunduğu dosya sisteminin farklı bir bölümde olmasının büyük faydaları vardır. Böylece Debian'ı yeniden kurmaya karar verirsiniz hiçbir yedeklemenize gerek kalmaz. Kurulumdan sonra /home dosya sisteminiz bağlandığında tüm ayarlarınızı kaybolmadan yine karpınızda olacaktır. Ayrıca internetten indireceğimiz deb uzantılı paketleri yedeklemek amacıyla /mnt/yedek yoluna sahip bir bölüm daha bulunmakta. Bu benzer mantıkla yeniden debian kurmaya karar verirsiniz internetten indirdiğimiz paketlerin yedeklerini bu bölümde tutacağım. "Bölümlendirmeyi bitir ve değiplikleri diske kaydet" i seçiyoruz. "Değiplikler diske kaydedilseniz mi?" uyarısına "Evet" diyoruz. Bu adım ile diske yapılan tüm işlemler yazılıyor ve bölümler formatlanıyor. Bu adımı uygulama makinayı kapatırsanız hiçbir işlem yapılmamış olacaktır. Bu aşama da bittiğine göre "Temel sistemi kur" adımıza geldik. Burada işlem yapmayacağız. Temel paketler kurulacak, fazla bir zaman almayacaktır. Sadece aşağıdaki resimde olduğu gibi kurulacak olan kernel bize sorulacak, biz de en güncel olanını seçeceğiz.

Bu işlem de tamamlandığında GRUB önyükleyiciyi kuracağız. Önyükleyicinin kurulumu düzgün yapılmazsa kurduğumuz işletim açılıpta erişemeyebiliriz. Karpımıza "GRUB önyükleyici ana önyükleme kaydına (MBR) kurulsun mu?" þeklinde bir soru gelecektir. Önyükleyici MBR ye kurulursa açılıpta önümüze Linux, Windows ... seçebileceğimiz bir ekran gelecektir. Tek kötü yanı üstüne kurulumu yapacak olursanız windows bu uygulamacığı size soru sormadan silecektir. Bir anlamda Linux'a erişmek mümkün olmayacaktır. Bu olduğunda GRUB önyükleyiciyi tamir etmeniz gerekecektir. Bunu Knoppix gibi bir live-cd ile sistemi açarak yapabilirsiniz. Yoksa linux bölümün uçması gibi bir durum sözkonusu değildir. Soruya "Evet" diyoruz, "Kurulumu bitir" i seçiyoruz.

Bu anda temel kurulumun büyük bir kısmını başarı ile tamamlayış bulunmaktayız, birkaç ayar daha yaparak grafik arayüzü internet üzerinden kurmaya bağlayacağız. Eğer makinanızda windows yok ise aşağıdaki gibi bir ekran sizi karpılayacaktır. Enter ile geçilerek linux'u belleğe yükleyeruz.

Bir süre sonra aşağıdaki ekran karpımıza gelecek.

"Kullanıcıları ve parolaları oluþtur" bölümüne kadar Enterleyerek hızlıca geçiyoruz. Root parolasını giriyoruz ve asla unutmuyoruz. Bu parolanın sahibi makinede hertürlü işi yapabilir. Root kullanıcısı Unix ve Linux işletim sistemlerinde makinenin en yetkili kullanıcısının adıdır. Hiçbir kısıtlaması yoktur ve mecbur kalınmadıkça bu parola ile kullanıcı oturumu açılmaz. Bu nedenle işleminden sonra normal bir kullanıcı hesabı oluþturacaksınız ve tüm günlük işlerinizde bu kullanıcı hesabı ile oturum açacaksınız. Bunları unutmayın, güvenliğiniz için bunlar çok önemli.

"Apt'ı yapılandır" bölümünde paketlerin nereden kurulacağını seçeceğiz. İnternet bağlantınız var ise aşağıdaki gibi "http" yöntemi yerine normal cdlerinden Debian kuran arkağıplar bu durumda kaynak olarak cdrom belirtmelidir.

Daha sonra "Kullanılacak Debian dağıtımı" seçilmesi istenecek. Debian bu noktada da diğer dağıtlardan ayrılır. Debian kernelinde 3 farklı dağıtım barındırır. Bunlar kararlı, test ve kararsız dağıtlardır. Kısaca açıklayalım. Kararlı: Üzerinden uzun hatalarından iyi arındırılmış paketleri içerir. Daha çok sunucular gibi güvenlik kritik durumlarda tercih edilir. Yazılımların eski versiyonlarını barındırdığından ev kullanıcıları tarafından pek tercih edilmez. Resmi debian isoları bu kararlı sürümün isolarıdır. Bu sürüm daha geniş bir paket arşivine ve daha yeni yazılımlara sahiptir. Paket arşivi genelde haftada bir güncellenir. Kararsız sürüm yazılımların en yeni versiyonlarına ve en geniş paket arşivine sahiptir. Yazılımların yeni versiyonları çıktığı zaman her paketlenip denemeleri yapılarak kararsız sürüm depolarına alınırlar. Kararsız sürüm depoları hergün güncellenmektedir. Yazılımların en yeni versiyonlarını barındırdığı için kararsız sürüm ev kullanıcıları tarafından tercih edilmektedir. Genelde problemler çıktığında bir sorun çıktığında bunu yapan birçok debian kullanıcısı olmakta ve e-mail listelerinde gerekli yardım olmaktadır. Ben bu kararsız sürümü seçiyorum.

Önemli olan bir konu daha var. Debian tamamen özgür yazılımlardan oluşan bir dağıtım olarak kalmayı amaçlamakta. Bu nedenle size aşağıdaki gibi bir soruyu sormak zorunda. "Özgür olmayan yazılım kullanacak mısınız?" Bazı özgür olmayan yazılımların ihtiyacınız olabileceğini göz önüne alarak bu soruya "Evet" diyebiliriz. Tercih sizin. Daha sonra yansı olarak Türkiye'yi seçiyoruz. Proxy sunucu bölümünü boş geçiyoruz.

Daha sonra apt-get aþaðýdaki gibi paket listesini indiriyor. Bu iþlemi root ile oturum aþarak "apt-get update" komutu ile de gerþekleþtirebilirsiniz.

Baþka bir apt kaynađý eklememize gerek yok. Bundan sonraki aþamalardan "Paketleri seþ ve kur" bölümünü atlýyor bir sonraki adýmdan devam ediyoruz. Buradan yapýlması hedeflenen kurulum iþlemlerini biz daha sonra elle yapacađýz. Ýsterseniz daha sonra aptitude komutu ile bu bölüme ulaþabilirsiniz. Tüm seþenekleri sadece Enter ile hýzlyca geþiyoruz. Aþaðýdaki ekranlar karþ gelecektir.

Temel kurulumu þu anda tamamlamýþ bulunmaktayýz.

Bölüm 3 : Ýnternet Üzerinden Grafik Ortamýn Kurulumu (Gnome Masaüstü)

Root kullanýcýsý ile girip yaparak (þifre girilirken ekranda birþeyler gözükmeyecek, bu sizi yanýltmasýn) aþaðýdaki resimdeki iþlemleri yapmanýzý tavsiye ediyorum. Böylece internette indirilecek her paketi farklı bir harddisk bölümünde tutacađýz. Kýsaca aþaðýdaki iþlemleri anlatýrsak: Ýnternette apt-get sistemi ile indirilen paketler /var/cache/apt/archives/ dizini altýnda tutulurlar. Bu yoldaki archives dizinini siliyoruz. Farklý bir disk bölümünü bađladýđýmýz /mnt/yedek yolu altýna archives isimli bir dizin oluþturuyoruz. Daha sonra /var/cache/apt dizini altýna yeni oluþturduđumuz dizinin sembolik bađýný oluþturuyoruz. Dikkat ederseniz ls -al ile baktýđýmýzda dizin farklı bir yeri gösteriyor. Artýk bu dizin altýnda oluþturulan her dosya farklı bir disk bölümünde tutulacak.

Cd den kurulan paketlerin daha güncel sürümleri þu anda debian depolarýnda bulunmakta. Bunlarý güncellemek için apt-get upgrade komutunu yazýyoruz. Gerekli dosyalar ve ne kadar veri indirileceđi yazmakta. Bu aþamada ilk defa internette dosya indireceđiz. Ýsterseniz bu adýmý daha sonraya da býrakabiliriz. Çünkü kurduđumuz kernel sürümü 2.6.8 ve þu anda debian depolarýnda 2.6.11 bulunmakta. 2.6.8 i güncellemek için uđraþmak yerine daha sonra Linux Kernel 2.6.11'i kurduktan sonra "apt-get upgrade" komutu verilebilir.

Paketler indirildikten sonra uygulamalar kurulmadan önce kullanýcýnýn seþimine býrakýlacak ayrýntýlar var ise bunlarý bize soracaktır. Daha sonra paket içerikleri açýlmakta ve sonrasýnda ayarlarý güncellenmektedir.

Grafik arayüze geþmem için 3 komut yazmam ve gerekli paketlerin internette inmesini beklemem yeterli olmakta. Sýrayla aþaðýdaki komutlarý yazacađým:

apt-get install x-window-system Bu komut grafik ortamýn temeli olan X sunucusu indirip kuracak. Kurulum sýrasýnda X sunucu sürücüsü olarak nvidia chipset kartý olanlar nv seþerek geþebilirler. Klavye düzeni olarak us yazan seþeneđi tr þeklinde deđiptiriniz. Sorularý anlamadýysanız hiçbir deđiþiklik yapmadan ilerleyiniz. Monitör özellikleri için en yüksek çözünürlük ve tazeleme oranlarýný girebilirsiniz. Ben advanced seþeneđini seþerek yatay ve dikey tazeleme oranlarýný girerek bu ayarlamayý yapýyorum. Bu ayarlarý daha sonra root kullanýcýsý ile girip yaparak dpkg-reconfigure xserver-xfree86 komutu ile tekrar yapabilirsiniz.

apt-get install gdm Bu komut ile Gnome Desktop Manager kurulacak. Gdm bizim oturum açmamýz için kullanýcý adý ve þifre gireceđimiz güzel bir grafik karþýlayýcý. Ýnternette GDM için çok güzel temalar bulunmakta.

apt-get install gnome Bu komut ile Gnome grafik ortamý ve beraberindeki uygulamalarý kuracađýz. Herhalde en çok dosyayý gnome için indireceđiz. Linux altýnda Gnome'dan daha eđlenceli KDE isminde bir grafik ortam da bulunmakta, daha sade ve basit ortamlar da bulunuyor. Bu noktada da tercih size ait. KDE için apt-get install kde komutunu yazmanýz yeterli. Benim tercihim Gnome olacak. Adsl bađlantýsý ile birkaç saatte dosyalarýn indirilmesi tamamlanacaktır. Tüm iþlemler tamamlandýđýndan sonra grafik ortama geþmeden önce küçük bir ayar daha yapalým. "dpkg-reconfigure locales" komutunu vererek Türkþe dil desteđi ile ilgili küçük bir ayar yapalým. Karþýmýza aþaðýdaki iki ekran gelecektir. Ýlk ekranda tr_TR.UTF-8 seþeneđini iþaretliyoruz. Daha sonra ikinci ekranda ise bu seþeneđi öntanýmly hale getiriyoruz.

Artık grafik ortama geçebiliriz. gdm yazıyoruz ve Enter. Aşağıdaki ekran bizi karşılıyor.

Bu ekran sizi yanıltmasın, bu gdm nin normal hali değil. Eylemler altından ayarlara girin. Buradan Yerel altındaki "Standart karşılayıcı" seçeneğini "Grafiksel karşılayıcı" olarak değiştirin. Root ile grafik ortamdan giriş yaparsanız Güvenlik sekmesi "Root kullanıcısına GDM ile girişine izin ver" seçeneğini iptalleyin. Artık normal bir kullanıcı hesabı ile oturum açabiliriz. Oturum açmadan önce Dil olarak Türkçe(UTF-8) seçiniz. Oturum olarak da GNOME seçiniz. Oturum açarkenki uyarıya "Öntanımlı Yapı" seçerek geçiniz. Oturum açıldığında karşınıza gelen masaüstü ortamını beğenmeyebilirsiniz.

Bu ana kadar geldiğimiz nokta başlangıç için yeterli. Bu anda divx, xvid, mp3, altyazı, pdf, resim dosyalarını açabiliyor, internete girebiliyorsunuz. Bunlar için gerekli uygulamalar ve daha fazlası bu anda kurulu durumda. Sonraki bölümde daha güzel bir masaüstü ortamı için çözümler yapacağız. Gerekli olabilecek bazı uygulamaları da tavsiye edeceğim, bunları tanıyacaksınız.

Bölüm 4 : Gnome Masaüstü Ortamının Özelleştirilmesi

Hemen temaları değiştirebiliriz. Bunu için küçük bir tema indirdim. Uygulamalar -> Sistem Araçları altından Synaptic Paket Yöneticisi'ni seçiyor ve root şifresini giriyoruz. Synaptic uygulaması temelde apt-get'i kullanmakta ve aynı işleri konsoldan komutlarla da yapabiliriz, tabii böylesi daha rahat olacaktır. Garton ismini arıyoruz. Arama sonucunda ulaştığımız pakete çift tıklayıp ve Uygula düğmesine tıklayıyoruz. Aynı işlemi komut satırından apt-get install gnome-icon-theme-garton yazarak da yapabiliriz. Debian kararsız sürümü günlük olarak güncellenmektedir. Sisteminizi güncellemek için Synaptic paket yöneticisi altı sıra ile Tazele, Tüm Yükseltmeleri Seç ve Uygula işlemlerini uygulayın. Aynı işlemleri siyah ekrandan apt-get komutuna parametre yazarak da yapabiliriz. Bundan sonra paket kurulumlarımızı grafik ortamda Synaptic Paket Yöneticisi uygulaması altından yapacağız.

Temalarımızı değiştirmek için Uygulamalar -> Masaüstü Tercihleri altından Tema uygulamasını çalıştıralım. Listedeki Goril tema daha sonra yandan Tema detaylarından Denetimlere Industrial, Simgele Garton seçelim. Aşağıdaki gibi bir masaüstü ortamımız olacak.

Ben genelde alttaki paneli siliyorum ve yer kazanıyorum. Daha sonra pencere listesi ve Çalışma alanı geçisi uygulamacılarını ü panele taşıyorum. Panelde boş bir yere sağ tıklayarak "Paneli Ekle" seçilmeli. Bu özelleştirmeler tamamen sizin tercihinize bağlıdır. Ayrıca benim çok sevdiğim bir panel aleti var. Netspeed isimli uygulamacı sizin o andaki download/upload kullanımınızı panelde göstermekte. Uygulamayı Synaptic altından kolayca kurabilirsiniz.

Daha sonra da küçük birkaç ayar yapıyorum. Tercihler altından öge düzenlemeyi türe göre yapıyorum. Öntanımlı yaklaşıma da %100 den %75 e değiştiriyorum.

Panel aletleri dâhilinde masaüstüne gömülü bazı uygulamacıları seviyorsanız yada ihtiyacınız varsa gdesklets tam size göre durumu, bellek ve disk kullanımını, geri sayım sayacı gibi fonksiyonel ve çok birçok uygulamacı bulunmakta. Bunun için gdesklets ve gdesklets-data paketlerini kurmanız yeterli.

Daha fazla tema için internetteki bazı sayfaları tavsiye edebilirim. <http://art.gnome.org/http://gnome-look.org/http://themes.freshmeat.net/> en güzel kaynaklardır. Ayrıca <http://www.customize.org/http://www.crystalgnome.org/http://www.everaldo.com/http://kernow-hosting.com/~bvc/gnomer/http://www.lynucs.org/> adresleri incelemeye değerdir. GDM temalarını kurmak için Uygulamalar->Sistem Araçları->Giriş Ekranı Ayarları altından "Grafiksel Karşılayıcı" bölümünden "Yeni Tema Kur" düğmesi ile indirdiğinizi göstermeniz yeterli.

İndireceğimiz GTK temaları ve metacity (pencere kenarlıkları) tema dosyaları sıkıştırılmış olacaklar. Bunları sağ tıklayarak beklende açabilirsiniz. Tema dizini ev dizininiz altındaki (bende /home/engin yolu oluyor burası) .themes isimli gizli bir klasördür (/home/engin/.themes). GTK ve Metacity temalarını açarak bu dizine kopyalar ve Tema yöneticisinden bunları görebilirsiniz. Yikonlar ise .icons gizli klasörüne kopyalanmalıdırlar. Uygulamalar için de belirli yollar vardır. Xmms Windows altındaki Winamp uygulamasına benzeyen çok güzel bir mp3 çalıştırıcıdır. Bu çalıştırıcı için temalar ise ev dizini altındaki .xmms/Skins/ yolu altına kopyalanmalıdır. Böylece temaların kullanımını biraz öğrenmiş olduk. Bölüm 5 : Tavsiye Ettiğim Ayarlamalar

Totem'de Video Kodekler : Totem çok sevdiğim bir video oynatıcı yazılımdır. Ben KDE kullanıyorum diyorsanız size Kaffeine tavsiye ederim. Totem oynatıcısı altında birçok video formatını açabiliyor iken bazılarını açamadığımı gördüm. Hemen ünlü

MPlayer'ın resmi sitesini ziyaret ettim. <http://www1.mplayerhq.hu/homepage/design7/codecs.html> adresindeki kodeklerin hepsini içeren "all" isimli sýkýptýrýmýp dosyayý indirdim. (Yaklaýık 12.7 Mbyte) Totem Film Oynatýcý'yý açtým. Düzenle->Terci Proprietary Plugins..." yolunu izledim. Ýndirdiðim sýkýptýrýmýp dosyaları açarak içeriðini açılan pencere içine kopyaladým. Artý olabilecek birçok kodek totem tarafından tanýnmakta.

Totem'de Altyazý : Totem ile ilgili bir diðer küçük ayar ise altyazý büyüklüðü olacaktır. Ýlk gelen hali ile altyazýlar size biraz küçük Gedit ile ev dizinindeki .gnome2 dizini altýndaki totem_config dosyasýný açýnýz. Bu dosyadaki "# subtitle size" bölümünü bulun. alt satýrda büyüklükle ilgili yazýlar var. Sonraki satýrý bende olduðu gibi "subtitles.separate.subtitle_size:very large" þekline getirebilirsiniz. Not: Altyazý dosyaları ile oynatýlan filmin isimleri ayný olmalý yoksa oynatýcý altyazý dosyasýný bulamaz.

Yeni Kernel : Debian ilk kurulduðunda benim indirdiðim netinstall cdsine göre kernel-image-2.6.8-2-386 paketi kurulmuþtu. Fakat debian depolarýnda daha güncel bir kernel olan kernel-image-2.6.11-1-686-smp bulunmakta. Bunu kuruyorum. Ýplemcim hyperthreading Pentium 4 mimarisine sahip olduðuna göre bu mimariyi en iyi þekilde kullanmam gerekli. Bu nedenle 686 ve üstü iþlemcilere göre derlenmiþ bir çekirdek gerekli olacak. Sondaki smp çoklu iþlemci desteði anlamýna geliyor ve hyperthreading özelliðini desteklemekte. Benim gibi bir mimariye sahip olmayan arkadaşlar synaptic altýndan "kernel-image" þeklinde arama yaparak uygun çekirdeði açýklamaları da okuyarak bulabilirler.

Konsol Çözünürlükleri : Biliyoruz ki grafik ortam yani X sunucu Ctrl+Alt+F7 ile eriþilebilen 7. konsolda çalıþmakta. Zaman zaman grafik arayüzü kullanmak istemeyen kullanıcılar 1 den 6 ya kadar olan diðer konsollarda iþlerini yapmaktalar. Fakat gelen ilk ayarlarla yazýlar çok büyük görünmekte, bu da rahat çalıþmamızı engellemekte. Bu konsolların çözünürlüðünü artýrmak için gr deðiþtirerek çekirdeðe uygun çözünürlüðü bildireceðiz. konsoldan "su -" komutu ile root haklarına sahip olduktan sonra "nano /boot/grub/menu.lst" komutu ile grub ayar dosyasýný açýyoruz. Dosyanın sonlarında ayarları göreceksiniz. Gerekli ayar "kernel /boot/vmlinuz-2.6.11-1-686-smp root=/dev/hda1 ro" satýrýnýn sonuna bir boþluk býrakarak "vga=xyz" þeklinde eklenmeli. Burada xyz kullanacaðýnýz 24bit renk, 640x480 800x600 1024x768 1280x1024 1600x1200 çözünürlükleri için gerekli ayarlar sýr 786 789 792 795 799 sayýları olmalý. Benim tercihim vga=792 olmakta.

Exim'i Kapatmak : Genelde kullanılmayan ve açýlýþ yavaþlatan Exim4 isimli MTA yazýlýmýný kapatmak isteyebilirsiniz. Bunun rconf isimli "Debian Runlevel Configuration Tool" yazýlýmýný kurmalýyız. Root hakları ile "apt-get install rconf" þeklinde yazýl kurun ve yine root hakları ile rconf komutunu verin. Karþýnýza gelecek olan listeden Exim4'ün iþaretini kaldýrýn. Bir sonraki açý Exim uygulamasý çalıþmayacaktır.

Nvidia Ekran Kartları için 3D Sürücüler : X sunucu ile gelen "nv" isimli sürücü sadece masaüstü ortamında 2D ihtiyaçlar için yeterli sürücüdür. 3D fonksiyonlara ihtiyaç duyan oyun ve uygulamalarda yeni sürücülere ihtiyacınız olacak. Kurulum için öncelikle çekirdeðin tam sürümünü öğrenmeliyiz. Grafik ortamda bir konsol açarak uname -r komutunun çýktısına bakmalýyız. Benim sistemin bu çýktý "2.6.11-1-686-smp" þeklinde. Buna bakarak gerekli kernel-headers-x.y.z dosyasýný belirlemiþ olcaðız. Bu benim sistemim için kernel-headers-2.6.11-1-686-smp isminde olacaktır. Bu paketi "apt-get install kernel-headers-2.6.11-1-686-smp" þeklinde kurmalýyım. Bu kurulu çekirdek versiyonunuza göre deðiþecek olan tek noktadır. Deðiþmeyecek olan nokta ise "apt-get install gcc make nvidia-kernel-source nvidia-glx-dev nvidia-glx"

Bundan sonra yapacaðımız sürücü paketini açarak derlemek. Grafik ortamda bir konsol açarak "su -" komutu ile root haklarına sahip olun. "cd /usr/src" ile kaynak kodun olduðu dizine geçin. "tar -xzf nvidia-kernel-source.tar.gz" komutu ile sýkýptýrýmýp dosyayı açýn. "cd modules/nvidia-kernel/nv/" yazýn. Sonrasında derleme iþlemini "make && make install" komutu ile yapacaðız. Derleme baþarı ile sonlandıktan sonra "nano /etc/X11/XF86Config-4" komutu ile X sunucu ayarlarını düzenleyeceðiz. "Section "Module"" bölümü altýnda "Load "glx"" yok ise bunu ekleyin. "Section "Device"" bölümü altýndaki "Driver "nv"" satýrýný "Driver "nvidia"" olarak deðiþtirin. Kaydedip çýkýn. Grafik ortamdaki oturumunuzu kapatýn, girip ekranında Ctrl+Alt+BackSpace tuþ kombinasyonu ile X sunucuyu yeniden baþlatýn. Böylece yeni ayarlarla açýlacaktýr, bu durumda açýlýþta Nvidia logosu göründü sürücüler baþarı ile tanýtılmýþ demektir.

Diðer Dosya Sistemlerini Baðlamak : Kurulum sırasında ext3 dosya sistemlerini sorunsuz bir þekilde baðladık. Ama ntfs bölümlerimiz vardı ise onlar kalmıþtı. Kurulumdan sonra bunu elle ayarlamamız gerekli. Baðlanacak dosya sistemlerine ait bilgiler /etc/fstab dosyasında bir tablo halinde tutulur. Root haklarına sahip olduktan sonra disk bölümlerimize bir göz atmalýsýnýz "sfdisk -l" yeterli olur. Satýrlardan birinde, "/dev/hda2 * 802 1470 669 5373742+ 7 HPFS/NTFS" þeklinde Ntfs dosya sistemini görüyoruz. Disk bölümü /dev/hda2 olarak isimlendirilmekte. Bunu öğrendikten sonrası çok kolay. "nano /etc/fstab" komutu ile tabloyu açýn, yeni bir satýra geçerek sýrayla bilgileri girin. "/dev/hda2 /mnt/win ntfs defaults,uid=1000 0 0" Kaydedip çýkýn. Dosya sistemi /mnt/win dizini altýna baðlanacaktır fakat bu dizini önce oluþturmalýyız. "mkdir /mnt/win" komutu yeterli. Bir sonraki açýlýþta ntfs bölümümüz açýlýþ otomatik olarak baðlanacaktır. Hemen kullanmak istersek "mount /dev/hda2" komutunu vermemiz yeterli olacaktır. Fstab dosyasında ntfs yazan yerlere vfat yazarak fat32 bölümleri de tanýtabilirsiniz. Unutmamamız gereken bir nokta da ntfs bölüme yazma hakkımız olmayacaðý, ntfs için yazma desteði hala geliþtirilmektedir. Fakat fat32 için böyle bir sorun yoktur. Bölüm 6 : Tavsiye Ettiðim Uygulamalar

File Roller : Arþiv yöneticisi olan bu uygulama klasik dosya türleri ile sorun çýkarmazken rar ve zip dosyalarını açmamakta. Bunun için unrar ve unzip uygulamaları kurulu olmalý. "apt-get install unrar unzip" komutu yeterli olur.

C Programlama : Konsolda c uygulamaları derlemek ve geliştirmek istiyorsanız bir derleyici ve bir de geliştirme kütüphanelerine ihtiyacınız olacak. "apt-get install gcc libc6-dev" komutu yeterli olur.

C# Programlama (Mono) : Mono bir özgür yazılım projesidir ve Novell tarafından desteklenmektedir. ECMA standartlarına uygun olarak platform bağımsız uygulamalar geliştirebileceğimiz bir framework sunar. Gedit ile yazarak konsol altında da derleyebilirsiniz fakat ayrıca MonoDevelop isminde bir editör de geliştirilmektedir. Geliştireceğiniz uygulama mono frameworkün kurulu olduğu Linux, MacOSX ve Windows 9x/NT/XP işletim sistemlerinde aynen ve sorunsuz çalışır. "apt-get install monodevelop monodoc" komutu ile yazılım geliştirmeye başlayabilirsiniz.

Gnome için Uygulama Geliştirme :Grafik ortamda C ile GTK/Gnome uygulamaları geliştirmek için gerekli kütüphaneler ve bir editör kurmak gerekecek. Editörümüz Anjuta. "apt-get install anjuta glade libgnomeui-dev"

Gthumb : Çok güzel bir resim görüntüleyici olan gthumb uygulamasını "apt-get install gthumb" şeklinde kurabilirsiniz.

Xmms : Basit ve çok güzel bir mp3 çalışıcıdır. "apt-get install xmms libmikmod2" şeklinde kurunuz.

Gaim : Severek kullandığım bir anda mesajlaşma yazılımı. Başıta Jabber, ICQ, MSN, Yahoo olmak üzere birçok servisin yanında çalışmasını destekleyen çok hoş bir yazılım.

LinNeighborhood : Ağınızdaki windows paylaşımlarını taramak ve bu paylaşımları başlamak amacıyla kullanabileceğiniz bir arayüzlü samba istemcisi.

OpenOffice.org : Fazla söze gerek yok, çok güzel bir tam tepeköllü ofis yazılımı seti. Windows ofis dosya formatlarını açıyor ve yazabiliyor da, dökümanları pdf ye dönüştürmek de çok kolay. Kurmak için "apt-get install openoffice.org openoffice.org-help-tr openoffice.org-l10n-tr" komutu yeterli.

Mozilla Firefox : Çok başarılı ve hızlı bir web tarayıcı olan Firefox kararlı sürümünden sonra 50 milyondan fazla indirilmiş wino kullanıcılarını bile kendine çekmeyi başarmıştır. Her geçen gün daha çok kullanıcı tarafından sevilen bu tarayıcıyı kullanma konforunu yapamıyız isterim. Kurmak için "apt-get install mozilla-firefox mozilla-firefox-locale-tr" yeterli olacaktır.

Evolution : Güzel bir pop3 mail istemci yazılımıdır. Mesajlarımızı klasörler altına sınıflandırması ilk denediimde çok hoşuma özellik olmuştu. "apt-get install evolution" komutu ile kurulabilir.

Belgede yazılanların uygulanıp uygulanmaması tamamen uygulayan kişinin sorumluluğundadır. Belgede bahsedilenlerin uygulanması sonucu ortaya çıkabilecek her türlü zarardan yazar sorumlu tutulamaz. Belge GNU Özgür Belgeleme Lisansının <http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html> adresinde yer alan son sürümdeki lisans içeriğine bağlı kalmak koşulu ile aynen yada kısmen dağıtılabilir, yayımlanabilir.

Telif Hakkı © 2005 Engin KUZU
Elektronik Posta: [enginkuzu\(at\)gmail.com](mailto:enginkuzu(at)gmail.com)